

Asia: VN/13339/2019

Lausuntopyyntö elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämistä koskevasta arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

riminaalihuollon tukisäätiö pitää arviomuistiota hyvin laadittuna ja ehdotettuja jatkotoimenpiteitä kannatettavina.

Säätiö haluaa nostaa muistiosta esille joitakin kohtia. Sivulla kuusi käsitellään väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijöitä. Riskitekijöistä puhuttaessa suojaavien tekijöiden merkitys usein sivuutetaan. Muistion toteamuksen mukaisesti suojaavien tekijöiden huomioiminen vapauttamisharkinnassa on tärkeää. Tämän lisäksi rangaistusajan suunnitelmassa tulisi painottaa suojaavien tekijöiden rakentumista ja ylläpysymistä koko rangaistusajan osalta.

Tähän liittyen muistion sivulla kahdeksan käsitellään vapauttamismenettelyn kehittämisehdotuksia. Kriminaalihuollon tukisäätiö pitää hyvänä ehdotusta erityisestä strategiasta pitkäaikaisvankien vapauttamisen valmistelua varten. Pitkäaikaisvankien asteittaista vapauttamista tulisi tehostaa, jota ajatellen pitemmät koevapausajat ja avohoito, joka alkaa jo rangaistusaikana ja jatkuu vapautumisen jälkeen, ovat erityisen tärkeitä.

Säätiö kannattaa myös ajatusta siitä, että riskien arviointimenetelmien hyödyt ja heikkoudet tiedostetaan ennen kuin muutetaan väkivaltariskiärvion asemaa lainsäädännöllä.

Muistion jatkotoimenpide-ehdotuksista säätiö haluaa nostaa esille viranomaisten yhteistyön sujumuuden ja hoitojatkumot. Sosiaali- ja terveydenhuollon jatkumot elinkautistavankien vapauttamisessa tulee parantaa. Osana tätä tulisi huomioida myös laajemmin vankien sosiaaliturvaa koskevat lainsäädäntömuutosten tarpeet. Nykyisellään perusturvaetuksiin liittyvä lainsäädäntö ja hallintokäytännöt kohtelevat rangaistusta suorittavia hyvin eri tavalla. Esimerkiksi työttömyysturvan

maksaminen vankeusaikana työllisyyttä edistävien toimenpiteiden ajalta voisi tukea elinkautisvangin vapautumista.

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen hoitojatkumoiden varmistamiseksi tarvitaan sekä ministeriötason (OM ja STM) että alueellisen ja paikallisen tason yhteistyön parantamista ja kehittämistä. Kun elinkautisvangit vapautuvat useimmiten vankilasta silloinkin, kun ovat olleet psykiatrisen hoidon piirissä vankila-aikana, olennaista on vankilan ja vankiterveydenhuollon yhteistyö vapauttamisvaiheessa ja vankiterveydenhuollon toimenpiteet mielenterveyspalveluiden varmistamiseksi. Vankiterveydenhuolto tarvitsee riittävän resurssoinnin paitsi hoitoon myös palvelujatkumoiden varmistamiseen. Yhdenvertaisuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta on ongelmallista, jos hoitojatkumoiden toteutuminen on sattumanvaraista. Esimerkiksi psykiatrista avohoitoa tarvitsevan vapautuneen elinkautisvangin ainoaksi tukimuodoksi voivat jäädä yhdyskuntaseuraamustoimiston valvontakäynnit.

Kuten muistiossa todetaan tahdosta riippumattomassa sairaalahoidossa olevien hoitojatkumot toimivat - näiden henkilöiden kohdalla psykiatrinen hoito on jatkunut monesti pitkään, avohoitoon sijoitetaan määrääjäksi ja heidät voidaan ottaa tarvittaessa takaisin sairaalahoitoon. Prosessi on ohjattu ja valvottu, mikä selittää jatkumoidenkin hyvää toteutumista.

Yksi hoitojatkumoa vaikeuttava rakenteellinen tekijä on, että vankiterveydenhuollon potilasrekisteri ja Omakanta-palvelu eivät ole yhteensopivia. Viranomaisyhteistyötä tulisi tehostaa tämän epäkohdan korjaamiseksi ja vankiterveydenhuolto tarvitsee lisää resursseja voidakseen liittyä omakantaan.

Sunikka Sanna
Kriminaalihuollon tukisäätiö